

A photograph of a busy street market. The street is paved with light-colored bricks and lined with buildings. On the left, there are shops with signs like "GAES" and "pastisseria BERTRAN". People are walking along the street, some carrying shopping bags. On the right, there are stalls with various potted plants and flowers. The overall atmosphere is lively and bustling.

Memòries d'una pandèmia

Laia Ventura Garcia

laia.ventura@urv.cat

Maig 2021

Índex:¹

Índex:	2
1. Introducció	4
2. Objectius de la memòria	6
3. Metodologia	7
4. Proposta de càpsules	10
Càpsula 1: Temps de pandèmia	11
Objectiu:.....	11
Punts a destacar:.....	11
Objectes:	13
Càpsula 2: Cronotopies o paisatges de pandèmia	15
Objectiu:.....	15
Punts a destacar:.....	15
Objectes:	17
Càpsula 3: Sectors econòmics i col·lectius professionals	18
Objectiu:.....	18
Punts a destacar:.....	18
Objectes:	23
Càpsula 4: Iniciatives comunitàries i teixit social	25
Objectiu:	25
Punts a destacar:.....	25
Objectes:	26
Càpsula 5: cures i col·lectius: “La vida al centre”	27
Objectiu:.....	27
Punts a destacar:.....	27
Objectes:	31
Recopilació de narracions, poesies i àudios	33
5. Entrevistes	34
Proposta d’entrevistes:	34
El Carrer Hospital, Torroella	39
Valls d’Àneu	41
Xarxa de solidaritat de Torroella	42
Oriol Colomer, Mataró	43

¹ Imatge portada: VSM8/P1430108.

Residència Mare Janer, Cervera	44
Judith Talavera.....	45
Escola de vida Montserrat-La Magrana curiosa, Santa Coloma	46
6. Altres campanyes	47
7. Bibliografia	49
8. Annexos.....	50
Annex 1: Inventari.....	50

1. Introducció

Els éssers humans convivim de forma molt estreta amb diferents tipus de microbis, interaccionem constantment amb ells i hi tenim una relació de dependència mútua. Els microbis ens ajuden a digerir els aliments, a absorbir els nutrients, a produir algunes vitamines necessàries pel nostre funcionament i desenvolupament, o a generar proteïnes anti-inflamatòries que ens protegeixen de certes malalties. Els microbis ens envolten i ens habiten, però un petit percentatge d'ells també ens poden causar malalties de caràcter infecciosos.

Les malalties infeccioses han estat presents a la història de la humanitat i han suposat la mort de centenars de milions de persones. Són ben conegudes algunes epidèmies extremadament mortíferes, com és el cas de la Pesta Negra, que va afectar a la regió d'Euràsia entre els segles XIV i XVII, o la mal anomenada Grip Espanyola, que causà milions de morts arreu del món a principis del segle XX. Però les malalties infeccioses continuen sent un problema a nivell global, especialment en els països del sud social i polític, amb epidèmies d'Èbola, Chagas, malària o dengue que, des del nostre territori - on actualment no tenen una gran afectació -, vivim des del "privilegi" de la distància.

No obstant, l'1 de gener del 2020 es tancava el mercat de Wuhan, allà on suposadament s'havia originat el brot d'un nou coronavirus, confirmat per la Organització Mundial de la Salut (OMS) el dia 12 del mateix mes. En dues setmanes, els 41 casos diagnosticats inicialment es multiplicaren, desbordant la capacitat dels hospitals de la ciutat, immediatament confinada, a la vegada que es construïa un nou hospital amb el temps rècord de deu dies. L'11 de març, la OMS elevava la situació d'emergència de salut pública a pandèmia internacional. Durant aquest període de temps, a Catalunya es desconvocava el *Mobile World Congress*, es detectaven els primers casos de persones positives, més d'una trentena de contactes es posaven en aïllament i s'anunciava la primera mort. La Conca d'Òdena quedava confinada la mitjanit del 12 de març, amb l'hospital d'Igualada en una situació crítica; i, a finals de mes, es comptabilitzaven ja cinc altres focus importants de brot a la Conca del Llobregat, Barcelona, la seva àrea metropolitana i Vic. El confinament de la conca d'Òdena es convertia uns dies després en un confinament domiciliari de tota població i la clausura d'establiments no essencials, sota un primer estat d'alarma decretat pel govern espanyol.

El SARS-CoV-2 i la malaltia que se'n deriva, la COVID-19, han irromput a escala global, penetrant en pràcticament tots els racons d'un món intensament interconnectat, desafiant elements constitutius de la pròpia globalització, exacerbant-ne les desigualtats socials i desafiant, a la vegada, aquest privilegi de la distància. És així com la pandèmia ens fa de mirall de la nostra pròpia vulnerabilitat, tant individual com col·lectiva, com a país i com a societat.

Els museus del nostre territori, com els d'arreu, també van haver de tancar. D'aquí la necessitat de fer front a una crisi que qüestionava la pròpia existència d'una institució al servei de la societat i oberta al públic. El projecte "Memòries d'una pandèmia" sorgeix d'aquesta conjuntura històrica amb la voluntat de materialitzar les vivències de la nostra societat en un moment especialment crític com el que estem vivint, preservant la memòria testimonial i creant així un espai de resiliència.

2. Objectius de la memòria

Els objectius d'aquesta memòria són els següents:

- a) Recopilar i inventariar les donacions realitzades per la ciutadania als diferents museus que han participat en el projecte.
- b) Estudiar el conjunt de les donacions per tal de crear un relat conjunt i fer-ne una lectura transversal i en clau de país, mitjançant la realització d'una proposta de càpsules audiovisuals i entrevistes a la productora *La Kasetas Ideas Factory*.

3. Metodologia

Memòries d'una pandèmia és un projecte de participació ciutadana que sorgeix arran de la irrupció de la pandèmia en el nostre context. Donada aquesta conjuntura, la Xarxa de Museus d'Etnologia i la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya engeguen una campanya de recollida de donacions físiques i virtuals vinculades al moment històric que estàvem vivint, per tal de recollir les expressions sorgides des de la societat civil, les vivències de la ciutadania i poder interpretar els efectes que la pandèmia ha tingut i està tenint en el nostre territori.

El treball antropològic comença el febrer de 2021, quan se'm fan arribar els primers materials recopilats i assumeixo la logística per fer la compilació del total dels objectes, que s'estén fins el mes d'abril. A mesura que els vaig rebent, es van inventariant, es fa un buidatge del seu contingut i es comença una ronda d'entrevistes amb alguns dels museus per tal de contextualitzar els objectes rebuts.

Els museus participants han estat 14 (Quadre 1) i les aportacions del conjunt general destaquen per la seva variabilitat:

-en nombre: els resultats de la crida han estat desiguals entre museus.

-en base a la temporalitat: tot i que el confinament domiciliari i la primera desescalada es veuen representat en tots, alguns museus han seguit recopilant materials fins el moment actual.

-la temàtica o línies de treball específiques de cada museu: més enllà de la crida oberta a la ciutadania, alguns dels museus s'han focalitzat en aspectes concrets de la seva regió o localitat i han fet una cerca activa de recollida d'aquests materials.

-
- Museu de la Immigració
 - Museu Comarcal de Cervera
 - Vinseum
 - Museu de l'Hospitalet
 - Museu de la Mediterrània
 - Museu de la Vida Rural
 - Museu de Mataró
 - Museu i Arts Plàstiques
 - Museu d'Història de Girona
 - Museu d'Història de Catalunya
 - Ecomuseu de les Valls d'Àneu
 - Museu Etnològic del Montseny
 - Museu d'Història de Cambrils
 - Museu de Palamós

Quadre 1: Llistat de museus participants

L'inventari general s'ha realitzat en un document Excel (Annex 1), on també s'hi troba una pestanya amb els acrònims utilitzats per cada museu i unes altres cinc pestanyes corresponents a cada una de les càpsules proposades i els objectes que s'hi han associat.² A la pestanya de l'inventari general, les donacions s'han enumerat des de l'1 fins el 368 i s'han vinculat a un codi doble que correspon a l'acrònim del museu i a la numeració de la peça/museu. Les donacions inventariades poden correspondre's a objectes únics o a carpetes d'objectes i, degut a la varietat i quantitat de carpetes i formes d'organitzar els materials per part de cada museu, s'ha seguit la lògica d'identificar en tots els casos les carpetes i subcarpetes originals. D'aquesta manera, se'n facilita la seva gestió i localització. L'inventari també compta amb la identificació del tipus d'arxiu (JPG, PDF, MP4, HTML, docx, MOV, objecte físic, etc), una descripció de cada objecte, el link – en cas que l'objecte estigui penjat a la web -, comentaris de l'objecte i explicacions de l'objecte per part de les persones que han fet la donació.

Seguidament, es dugué a terme el procés de creació dels relats, organitzat a partir de cinc grans eixos que han permès englobar el conjunt de donacions, i que s'han vinculat als diferents objectes inventariats per tal de facilitar la creació de càpsules audiovisuals. Els eixos són els següents:

1. Temps de pandèmia

2. Paisatges de la pandèmia

3. La ciutadania i el teixit comunitari

4. Els sectors econòmics i professionals

5. Cures i col·lectius socials

² S'han utilitzat uns acrònims que no sempre es corresponen als reals de cada museu per tal de facilitar la feina de gestionar la gran quantitat d'objectes i museus participants.

Per últim, si bé la variabilitat ha enriquit enormement el material obtingut i les temàtiques tractades, en certa mesura també ha dificultat l'elaboració d'una lectura transversal ja que comptem amb una gran quantitat d'objectes referents la major part a aspectes i col·lectius específics, a la vegada que d'altres temàtiques han quedat al descobert. S'ha intentat solucionar aquesta problemàtica a través de la proposta d'entrevistes, orientada a omplir els buits vinculats a la dimensió temporal i a la dimensió de representativitat.

En relació als aspectes ètics, algunes donacions no disposen de consentiment. Conseqüentment, l'objecte inventariat ha estat assenyalat en color vermell a l'inventari general i, en aquests casos, no se'n podrà fer cap ús per la creació de les càpsules audiovisuals. Per altra banda, s'han de citar les fonts originals d'aquelles donacions que s'acabin utilitzant, sempre i quan estiguin disponibles.

4. Proposta de càpsules

Més enllà dels projectes que cada museu pugui tenir previstos respecte les donacions pròpies, la creació i difusió de càpsules audiovisuals és una eina interessant per tal de retornar a la ciutadania el que durant uns mesos ens ha estat fent arribar. És important, per tant, defugir de les generalitzacions i abordar els relats a partir i a través de les micro-històries d'aquelles persones, col·lectius i sectors del nostre territori que han participat en el projecte, a partir de les quals construïm patrimoni i memòria entre totes.

Per altra banda, també es preveu la publicació d'un article a la *Revista d'Etnologia de Catalunya* amb l'objectiu de donar a conèixer el projecte i els resultats obtinguts.

PRODUCTE		DURACIÓ
5 Càpsules	1. Introductòria	5-7 minuts
	2. Paisatges de la pandèmia	5-7 minuts
	3. La ciutadania i el teixit comunitari	5-7 minuts
	4. Els sectors econòmics	5-7 minuts
	5. Cures i col·lectius socials	5-7 minuts
Curt audiovisual que reculli tots els àmbits?		30 minuts
Publicació article		

Càpsula 1: Temps de pandèmia

Objectiu:

Càpsula introductòria.

Punts a destacar:

1. *La transcendència del moment històric que ens ha tocat viure.*

Les persones convivim amb diferents tipus de microbis, un petit percentatge dels quals es vinculen a malalties infeccioses. Tot i així, els efectes que tenen i han tingut no són gens per menystenir i han sigut, en ocasions, devastadors. La història de la humanitat està repleta d'epidèmies, algunes d'elles extremadament mortíferes, com és el cas de la Pesta Negra que va afectar a la regió d'Euràsia entre els segles XIV i XVII, o la mal anomenada Grip Espanyola, que causà milions de morts arreu del món a principis del segle XX. D'altres, com l'Èbola, el SARS, la grip per l'H1N1, el Zika, el Chikungunya, el MERS, la malària o el dengue ens sonaran més contemporànies, inclús mediàtiques; però sempre les hem viscut, qui més qui menys, des d'una certa distància al no tenir una gran afectació al nostre territori (MH42).³

L'1 de gener del 2020 es tancava el mercat de Wuhan, allà on suposadament s'havia originat el brot d'un nou coronavirus, confirmat per la Organització Mundial de la Salut (OMS) el dia 12 del mateix mes. En dues setmanes, els 41 casos diagnosticats inicialment es multiplicaren, desbordant la capacitat dels hospitals de la ciutat, immediatament confinada, a la vegada que es construïa un nou hospital amb el temps rècord de deu dies. L'11 de març, la OMS elevava la situació d'emergència de salut pública a pandèmia internacional. Durant aquest període de temps, a Catalunya es desconvocava el *Mobile World Congress*, es detectaven els primers casos de persones positives, més d'una trentena de contactes es posaven en aïllament i s'anunciava la primera mort. La Conca

³ MH42: Projecte escolar: "Altres pandèmies: la grip espanyola a través de l'obra de Josep Pla".

d'Òdena quedava confinada la mitjanit del 12 de març, amb l'hospital d'Igualada en una situació crítica; i, a finals de mes, es comptabilitzaven ja cinc altres focus importants de brot a la Conca del Llobregat, Barcelona, la seva àrea metropolitana i Vic. El confinament de la conca d'Òdena es convertia uns dies després en un confinament domiciliari de tota població i la clausura d'establiments no essencials, sota un primer estat d'alarma decretat pel govern espanyol.

2. La pandèmia ha tingut un impacte en múltiples nivells que, a la vegada, s'interconnecten.

El SARS-CoV-2 i la malaltia que se'n deriva, la COVID-19, han irromput a escala global, penetrant en pràcticament tots els racons d'un món intensament globalitzat, desafiant elements constitutius de la pròpia globalització i exacerbant-ne les desigualtats socials. Les mesures adoptades entre països i regions han estat diverses i canviants. Però les limitacions en la mobilitat de les persones, el tancament de fronteres i les restriccions en les activitats econòmiques han estat una constant, pràcticament de forma generalitzada fins el dia d'avui, amb un fort impacte a nivell individual, familiar, social-comunitari, professional, etc., especialment en els primers moments de gran incertesa, de pors i falta d'equips de protecció individual (EPIs) als llocs de treball essencials (MP1-10 i MCC24). D'aquesta manera, la pandèmia ha accelerat fenòmens que ja s'estaven donant – com els processos de tecnològització, canvis en les formes d'assistència o la venda per internet, per citar-ne alguns -, i n'ha accentuat d'altres, com les desigualtats socials (càpsula 5).

3. El projecte “Memòries de la pandèmia”

Els museus del nostre territori, com els d'arreu, també van haver de penjar el cartell de “tancat, fins a proper avís”. Un avís que s'anava fent cada vegada més llarg. D'aquí la necessitat de fer front a una crisi que qüestionava, d'alguna manera, la pròpia existència d'una institució al servei de la societat i oberta al públic. El projecte “Memòries d'una pandèmia” sorgeix d'aquesta conjuntura històrica amb la voluntat de materialitzar les vivències de la nostra societat en un moment especialment crític com el que estem vivint, preservant la memòria testimonial i creant així un espai de resiliència.

Ens centrem especialment en el primer període de confinament, el període de desescalada i el que s'anomenaria la “nova normalitat” abans de l'establiment del següent estat d'alarma, a finals d'octubre de 2020. Tot i així, som conscients que des d'aquell mes

de març de 2020 ha passat ja més d'un any. Hem viscut la primera onada, la segona (setembre-octubre 2020), la tercera (gener 2021) i s'aproxima la quarta (o ja ha passat?) i en algunes regions – com a Lleida – ja van per la cinquena. Ens han començat a vacunar, vivim amb els confinaments (ara locals, ara comarcals, ara provincials...), el toc de queda i el tancament, obertura i canvis d'horaris de serveis com restaurants, bars o gimnasos; amb el teletreball, en grups bombolla, amb mascaretes i mantenint distàncies físiques, que no socials. Mentrestant, el “tot anirà bé” d'aquell primer confinament ha deixat lloc a l'esperança dipositada en el desenvolupament a contra rellotge de vacunes a nivell global per tal de controlar la pandèmia.

Han passat moltes coses, des de llavors; tantes com n'han canviat: les manifestacions i els canvis socials, econòmics, culturals, tecnològics o assistencials ja són part de la nostra societat i del procés que estem vivint com a societat, amb totes les fortaleses i vulnerabilitats. I la COVID-19 continua entre nosaltres, possiblement per quedar-s'hi.

Objectes:

-documents oficials: bans dels ajuntaments, formularis, entrades, certificats d'auto-responsabilitat, etc.

-notícies del diari.

-fotografies durant el confinament i de la desescalada en entorns rurals i urbans, festivitats, etc.

-vinyetes còmiques.

-Campanya “Memòries de la pandèmia”.

-Vídeos d'agraïment a les professionals de la salut i a la ciutadania, sobre l'arribada del coronavirus, sobre un dia en confinament, sobre la situació del sector pesquer-vitivinicola i de residències durant el confinament, “joemquedoacasa”.

-Collages i il·lustracions.

-Relats: crònica del coronavirus, diari de 62 dies de confinament.

-cartes del museu (MI5-6): durant la desescalada, la directora del MhiC fa una breu visita al museu, clausurat 50 dies. Allà es retroba amb l'obra de Piero Sacchetto i fa un petit escrit, que ell mateix li respon en una carta.

Càpsula 2: Cronotopies o paisatges de pandèmia

Objectiu:

Càpsula centrada en explorar les articulacions entre els temps que ens han tocat viure (com a moment històric) i els paisatges de la pandèmia (entesos en un sentit ampli del terme: el paisatge viscut, aquell on es desenvolupen les nostres vides quotidianes; el paisatge com a lloc d'encontre que ens permet establir múltiples nivells de lectura).

Punts a destacar:

- 1. La pandèmia s'ha creuat sobtadament i brusca en els nostres paisatges quotidians, alterant les nostres formes d'habitar-los i viure'ls.*

Els paisatges formen part de les nostres identitats. Els omplim de significats, de símbols, d'emocions que vehiculen la nostra consciència de pertinença. Pertanyem a llocs carregats de significats i ens hi reconeixem: en els paisatges de mar, de muntanya, aquells rurals o urbans, de les nostres festes, terrasses, places, dels mercats,... Generem les nostres memòries i experiències, individuals i col·lectives, en aquells llocs que habitem, en els paisatges que vivim. Però hi ha moments que la història irromp en els paisatges comuns i n'imposa d'altres que posen en entredit la continuïtat d'un món al que estàvem acostumades: els carrers deserts; els parcs precintats; els balcons com a espai de sociabilitat; la paret, el mur que es veu des de la finestra de casa, l'habitació, les distàncies de seguretat, les mascaretes, les cues per entrar al supermercat, les biblioteques tancades, les botigues amb la persiana baixada...

- 2. L'exterior s'ha vist transformat, transformant de retruc l'interior.*

Els carrers dels pobles i les ciutats han quedat pràcticament deserts i la naturalesa es deixa veure en els racons que sempre havíem vist dominats per l'asfalt. Plou, els ocells es deixen sentir arreu com mai (MI12). Pobles repoblats (sobretot per les segones residències), ciutats deshabitades i re-habitades per la flora i la fauna. Les sortides a l'exterior queden restringides a les activitats essencials i deixen paisatges de cues davant

la botiga, el mercat, la farmàcia, els bancs, etc.... Les ciutats i els pobles són de cop per aquelles que les habiten: no hi ha turistes, però tampoc hi ha cap-grossos, gegantes, dracs, ni diades castelleres. Les festes majors, les fires, les festivitats (Sant Jordi, nadal, etc.), els aniversaris... s'han vist alterats, transformats (MED5-6, MCC, VSM6). “El paisatge és quasi com una segona pell: aquella que enyorem quan estem lluny de casa o quan desapareix del nostre horitzó”.

3. Amplificació dels paisatges tecnològics

Els paisatges tecnològics s'han vist amplificats, ja sigui per tal de mantenir el contacte social, com a expressió de la pròpia individualitat i de l'experiència viscuda, o en relació al teletreball, l'escola online o virtual, la venda per internet, les teleconferències, les reunions virtuals, el vermut o l'aniversari, els grups de WhatsApp, “latevasalut.cat”, l'Instagram, etc. No són paisatges nous, perquè ja fa temps que hi eren i els nostres sentits hi podien estar més o menys acostumats (sobretot entre aquelles persones més joves). Però aquesta vegada no hem tingut més remei que utilitzar-los, creant nous ritmes vitals i llaços de connexió amb els altres, on les tecnologies han jugat un paper clau.

4. Les cronotopies de la pandèmia inclouen múltiples mons i submons que es toquen, es barregen, se solapen, s'exclouen... però tots ells tenen un paisatge de fons en què es reconeixen: els paisatges de la pandèmia.

Els confinaments han estat diversos: en medis rurals i urbans; en domicilis amb jardí, terrassa, balcó, finestres,... inclús sense domicili; en soledat, en família, amb els companys de pis; amb més metres quadrats o amb múltiples membres en espais reduïts i poc ventilats (MH7).⁴ Les situacions son diverses i desiguals, i també les experiències. En general, ha suposat una “muntanya russa d'emocions” (MH1-3, MHC20),⁵ tot i que, per algunes persones, el frenesí de la gran ciutat, de la feina, de les seves vides en general s'ha vist reemplaçat per un espai i temps per retrobar-se, per repensar-se, per crear i expressar aquesta creativitat (MH26; MEM4; MHC20; MH3).

Els paisatges són el reflex del món on vivim i qui som com a societat: darrera de tot paisatge ens trobem amb unes formes de vida, uns interessos i uns valors. La sensibilitat

⁴ MH7: vídeos de persones confinades arreu del món gravant el paisatge des de la finestra.

⁵ MH3: Lockdown Feelings. MHC20: il.lustracions.

personal i col·lectiva cap al paisatge es plasma a través dels objectes rebuts, que ens parlen d'aquestes formes de veure i viure, carregades de vivències i emocions.

Objectes:

-fotografies dels carrers, botigues i llocs emblemàtics de pobles/ciutats en confinament i durant la desescalada.

-fotografies de balcons, festivitats, activitats quotidianes dins i fora de casa, videoconferències, de carrers i avingudes de ciutats, parcs tancats durant el confinament, de les mesures de protecció, de com la naturalesa s'ha menjat l'espai urbà, del dia de les votacions...

-Vídeos i curtmetratges: avis, famílies amb criatures a casa; actes culturals durant el desconfinament; biodiversitat a la ciutat confinada; l'entorn rural; finestres confinades arreu del món; un dia de confinament; cobles en concert i cobles confinades.

-il·lustracions i vinyetes còmiques.

-escrits, relats i poesies.

-àudios projecte aula teatre (escenes quotidianes).

Càpsula 3: Sectors econòmics i col·lectius professionals

Objectiu:

Càpsula focalitzada en les conseqüències que ha tingut la pandèmia en les activitats econòmiques i els diferents sectors professionals.

Punts a destacar:

1. *Serveis essencials: primer moment d'incertesa i dificultats per seguir les mesures de protecció*

Les conseqüències de la pandèmia i de les restriccions en les activitats econòmiques ha tingut un fort impacte en els diferents sectors i en les economies de moltes llars catalanes. Si bé en el Real Decret Llei 10/2020 de 29 de març s'especificaren els sectors classificats com a essencials, la falta d'EPIS, de protocols i respostes ràpides durant les primeres setmanes va ser determinant perquè algunes d'aquelles activitats considerades essencials poguessin continuar treballant (MP) o ho fessin en unes condicions de seguretat (professionals de la salut). En aquest context, la creació i distribució d'EPIS a través de les xarxes comunitàries va tenir un paper clau (càpsula 4).

Un exemple d'activitat essencial que es va veure condicionada per la falta d'EPISs que caracteritzà els inicis de la pandèmia al nostre territori va ser el sector de la pesca (MP1-4,6,9,10). Les dificultats per complir les mesures de seguretat en certes tipologies de flotes pesqueres - com les embarcacions d'arrossegament, d'espais reduïts i tripulacions nombroses de 10-12 mariners -, provocà que moltes d'elles haguessin d'agafar-se a ERTOS durant els primers mesos de confinament. Contràriament, les embarcacions petites i de pesca artesanal de la costa gironina van poder garantir les mesures de seguretat amb més facilitat ja que la flota és d'un parell de mariners. Pràcticament no van parar l'activitat durant el confinament, tot i que sovint van haver de regalar literalment el peix degut a la caiguda dels circuits de comercialització (ex.

MP10).⁶ A això, no obstant, hi hem d'afegir el fet que, al ser autònoms, tampoc podien acollir-se als ERTOS de la manera que ho van fer la resta d'embarcacions, profunditzant així la crisi i les desigualtats d'un sector que ja de per sí depèn d'un engranatge de múltiples peces: *“Estem tan acostumats a patir les penúries, que ja ho tenim assumit, ja sabem que sempre ens en passa una, ho tenim interioritzat. Un sector primari, què t'he de dir”* (pescador, MP4) .

En tot cas, les diferents estratègies d'afrontament d'aquest primer moment de la pandèmia van ser diverses en funció de com les diferents confraries van anar resolent, independentment les unes de les altres, una situació que en general van viure en termes de desemparament i lentitud: *“Des de la direcció general de pesca deien que era competència de salut i no tenien protocols”* (MP1).

2. Importància dels circuits de comercialització dels productes primaris

L'impacte en el sector primari depengué en gran mesura dels circuits de comercialització dels productes (restauració-grans superfícies-botiga, etc). La caiguda de la restauració – pel tancament de restaurants, hotels, cafeteries i càterings – va ser crucial en la desestabilització del sector pesquer de la costa gironina (per exemple, amb els productes gourmet com la gamba de Palamós (MP1-10)), el sector ramader del Pirineu (EVA) o el sector vitivinícola del Penedès (VSM32-34,36-43). A més, i com a conseqüència de la davallada en la demanada de certs productes primaris (degut al trencament d'aquests circuits de comercialització), en el cas del peix, per exemple, es produïren desestabilitzacions dels preus del mercat o inclús una falta de sortida del producte (MP1-10).

Les estratègies per fer front a la situació han estat múltiples: canvis en el model de serveis - des de la venda directa per part dels productors, el servei a domicili, la revitalització de la venda online (EVA14-17, MP1-10, VSM32-34,36-43) -; el control de la producció - no pescar més gamba perquè els peixaters la congelen i mantenen els preus baixos amb l'arribada de producte nou (MP4) -; o l'èmfasi en la venda de proximitat/Km0 i la importància de cuidar el recurs i l'entorn (MP1-10; VSM32-34,36-43):

⁶ MP10: Confraria de Cadaqués: és de pesca artesanal i la major part del que es pesca es comercialitza en el circuit de la restauració.

“O ens ajudem entre nosaltres o això tindrà mala solució. Si el consumidor de casa entén que estem cuidant un recurs que és de tots... tots per tots: nosaltres, pel pagès, pel fuster, pel ferrer i els altres, per nosaltres” (Toni Abad-pescador-MP4)

VSM32-34,36-43: aposta pels productes de proximitat, d'assegurar aquesta consciència sobre què comprem i on, de consumir els productes de la terra, que són part de la identitat del territori i de qui l'habita. I que, apostant pels productes del país, en aquest cas el vi, ajudem a que el sector torni a aixecar el cap.

VSM36: Amb la crisi del 2008, van haver de pensar localment i actuar globalment. La crisi de la COVID-19 els porta a pensar globalment i actuar localment.

3. El sector serveis

El sector serveis vinculat a aquest tipus de productes va seguir estratègies similars de venda directa (MP7-8). Juli Torrent (MP7), peixater de Palamós, comenta que a l'inici, la gent comprava grans quantitats de peix per ser congelades. Això durà un parell de setmanes i a partir de la tercera es va començar a moderar. De nou, l'equilibri oferta-demanda comportà modificacions dels preus: si es compra molt de peix, els preus de la subhasta també pugen. Els preus també han anat evolucionant en funció dels vaixells que estaven pescant: com mes vaixells, més controlat i, en el moment que els altres peixaters obren, els preus també canvien. Per la seva part, la sommelier Anna Vicens, responsable de les botigues *Wine Palace* i presidenta de l'Associació Catalana de Sommeliers (ACS), destacava la importància del producte de proximitat i senyalava que, tot i que les botigues estaven a mitja jornada durant el confinament, havien reprès la pàgina web que ja tenien però que no feien funcionar i, en el cas dels cellers i botigues del vi, la venda s'ha vist inclús incrementada en comparació a abans de la pandèmia, ja que no només els hi funcionà amb els antics clients sinó que els hi començà a comprar gent de tota Espanya (VSM32). Des del sector vitivinícola també s'ha impulsat la creació de propostes durant el confinament i la desescalada, com els “tastos entre vinyes” (VSM65), la ruta del vi per l'etnoturisme -amb descomptes de vins i allotjaments pel personal sanitari - (VSM49) o els tastos confinats dels dissabtes (VSM47,51), així com propostes de caràcter solidari (VSM48,50,54,55).

Pel que fa al sector de la restauració, també es destaca la cadena de valor: “*si no tenim client, els restauradors no podem comprar i el pescador, que és el primer esclavó, no pot vendre*” (restaurador-MP5). Amb les ajudes que van rebre inicialment (ICOs i ERTOS), alguns establiments van anar aguantant, però la permanència de mesures restrictives al llarg del temps (estem parlant de més d’un any) ha complicat encara més les coses. Alguns van optar per portar el menjar a domicili, com el Cigró d’Or, de Vilafranca del Penedès, però la facturació mai és la mateixa i el vi no es demana: “*Tenim els cellers plens*”, comentava el Toni Colet, sommelier del restaurant, que també afegia que la COVID-19 ha servit per impulsar la tendència a buscar allò de prop de casa, el producte de proximitat, però que això també té a veure amb l’economia de la gent i, amb la pandèmia, moltes persones estan cobrant la meitat del que cobraven o inclús s’han quedat sense feina (VSM50).

En relació al turisme, (EVA27), ramaderia (EVA14-16), educació (MAP9, MM5, MH42, MHC37) i cultura (MED31-48;⁷ MED28; MI5-6), més enllà d’alguns objectes que ens han arribat, falten experiències directes (Proposta d’entrevistes).

4. *Professionals de la salut: el sector més visibilitzat*

Els i les professionals de la salut són un dels col·lectius més representats en els materials que ens han fet arribar. Les mostres d’agraïment, els aplaudiments de les 20h, les cartes de suport i ànims en són exemple. La duresa de la situació que els hi ha tocat viure “a primera línia” es veu sovint reflectida en les fotografies que ens han fet arribar des de diferents hospitals i centres de salut del territori, però és especialment significativa la carta de la Laia (MAP11-docFlickr72), resident de medicina familiar i comunitària de l’Hospital Esperit Sant, explicant les seves vivències envoltada pel sofriment i la mort que ha portat la COVID-19.

Per altra banda, la pandèmia ha amplificat una problemàtica que ha estat assenyalada per aquest sector i que té a veure amb les millores laborals, d’equipament i d’inversió en investigació (MAP1) en el marc d’un sistema sanitari que, en el nostre territori, acumulava anys de privatitzacions i retallades pressupostàries (especialment en

⁷ MED31-48: les cobles (hi ha més materials vinculats a les cobles i com han viscut la situació, però no ha arribat els permisos per utilitzar el material: MED49-55).

el camp de la salut pública i l'atenció primària, dues de les àrees fonamentals com a amortidores de les desigualtats socials), amb el consegüent deteriorament dels serveis sanitaris i socials, i una desprotecció d'amplis sectors de la població que, amb la crisi, s'han vist greument afectats. I, si bé és cert que un dels sectors que han rebut un impuls més fort (a nivell mundial) és el de la recerca científica, especialment aquella de caràcter biomèdic i vinculada al desenvolupament tecnològic (MM14), també és important remarcar com les ciències socials han estat una de les grans oblidades en la seva gestió i els efectes que se n'han derivat.

5. Les cures socials, poc reconegudes tot i ser essencials

Les persones d'edat avançada i/o amb patologies prèvies han estat un dels col·lectius més vulnerables enfront la situació d'emergència sanitària, degut al major risc d'evolució fatal de la COVID-19 i el perill de col·lapse sanitari. Per aquest motiu, les residències de persones grans han estat focus d'atenció mediàtica des de l'inici i al llarg de la pandèmia, especialment per les notícies de les morts i infeccions entre residents i personal laboral. No obstant, tot i realitzar una activitat imprescindible en termes de la salut d'una part important de la població, i més enllà de la visibilització a nivell social i institucional del personal sanitari, les treballadores de les cures – ja sigui en residències geriàtriques com en les llars o en altres serveis socials i no sanitaris (per ex. Serveis d'Atenció Domiciliària o assistents personals) – no han rebut el mateix reconeixement. Es tracta a més d'un sector fortament feminitzat, vinculat a la migració, i que ha patit durament la situació que estem vivint.

En relació a les residències, el confinament suposà molts canvis en el seu funcionament. Aquestes passaren de ser centres oberts a confinar residents i no deixant entrar familiars ni voluntaris. Així, es va passar d'un gran intercanvi amb la vida exterior a ser un centre semblant a un hospital però sense els recursos. Això suposà un canvi radical en la vida dels residents, en la forma de treballar i en el concepte de residència mateix, al que hi hem de sumar el treball d'adaptació continua als protocols i uns aïllaments molt durs, especialment per aquelles persones amb deteriorament físic i/o cognitiu (MED2-3).

Les treballadores de la residència de gent gran Mare Janer de Cervera⁸ (totes dones i moltes d'elles migrades) parlen també dels inicis de la pandèmia com un moment de por i temor a allò desconegut, a la vegada que amb resignació, respecte i impotència: *“las personas [residentes] no quieren estar quietas o aisladas”*. Tot i així, *“a medida que ha ido avanzando, el temor ha continuado pero he aprendido a manejar todo esto”* (MCC24). Pel que fa a la treballadora social, el psicòleg o la directora, senyalen la sensació de desprotecció personal i professional, que se solapa amb la necessitat de protegir les persones residents degut a la vulnerabilitat que les caracteritza (idea dels professionals com a “vector de transmissió”). Tot i així, la inseguretat i la incertesa de no saber què fer, la preocupació i la falta de mitjans es compensa amb el treball en equip i la necessitat d'unió de totes les treballadores, *“des de baix a dalt”* (MCC24); *“des de direcció, neteja, bugadera, tothom hi ha ficat (...) Som persones que treballem i cuidem persones, i quan tot s'enfonsa queda la persona i la solidaritat espontània que tenim les persones, i que surt en situacions difícils”* (MED3). De fet, el sector de la neteja, per exemple, caracteritzat també per una feminització i poc reconeixement, ha estat motiu de tímids però constants agraïments en aquests contextos (MED3, MAP12, MCC24).

Objectes:

-Vídeo-entrevistes al sector pesquer (MP1-10), vitivinícola (VSM32-34,36-43) i residències de persones grans (MED2-3); professorat de l'Institut Les Vinyes (MAP9); sector turístic (EVA27).

-fotografies: venda directa de productes (EVA14-16); retorn a l'activitat i/o serveis (EVA18; MM7; VSM4-13, 25-36, 39, 44-46; MED22); professionals de la salut (MHC7; MAP9,11-12; MM1; MHC7); virtualització del treball (MHC21); professorat (MM5), producció i comercialització de mascaretes (MM8); sector tecnològic (MM14); agraïments (VSM37; MAP12); tancament d'establiments (VSM42); consum de barri (VSM47); cobles en concert (MED31-43) i cobles confinades (MED44-48).

⁸ MCC: En aquesta residència no hi va haver cap positiu durant la primera onada, que és el moment de l'entrevista, però sí en les següents (tenir en compte de cara a l'entrevista).

-fotografies Residència xxx de Cervera (MCC5-30) i residència X (MED25),
Esterri d'Àneu (EVA23).

-Quaderns de material pedagògic (MH42) i projectes duts a terme amb les
estudiants (MHC37).

Càpsula 4: Iniciatives comunitàries i teixit social

Objectiu:

Càpsula centrada en explorar el paper de la ciutadania i el teixit comunitari en relació a la pandèmia.

Punts a destacar:

- 1. La pandèmia ha suposat un moment excepcional d'experimentació de noves realitats i pràctiques de gestió comunitària.*

Les situacions crítiques posen de manifest les fortaleses i debilitats del teixit social i comunitari. La pandèmia ha vist sorgir múltiples iniciatives d'ajuda mútua als barris de les ciutats i als pobles. En ocasions, sorgeixen de forma autogestionada a partir de xarxes prèvies, fèrtils a l'hora d'explorar nous àmbits comunitaris; en d'altres, s'organitzen de forma conjunta amb organitzacions (com l'Assemblea Nacional Catalana que a finals de març llança la campanya #1miliódemascaretas, conjuntament amb els Sanitaris per la República), posant de manifest com els vincles socials i comunitaris venien reforçats pels anys anteriors de mobilitzacions vinculades al procés sobiranista.

- 2. Les aportacions d'aquestes iniciatives sorgides del teixit ciutadà han estat fonamentals per fer front a la pandèmia.*

L'organització social i comunitària ha sigut central per fer front a la pandèmia. Els projectes de confecció d'EPIs van ser claus durant els primers mesos, quan hi havia una falta de material de protecció contra el coronavirus que, entre d'altres conseqüències, suposà un augment de xifres de sanitaris contagiats o la impossibilitat que certs sectors professionals essencials poguessin treballar (ex. Pescadors). D'aquí la importància de projectes com els de les costureres de Gràcia (MHC), l'Associació de dissenyadores Vestim Segarra (MCC), el co-working solidari de Cambrils (MC), la Territorial de la ANC de Torroella (MED) o *Makers* del Baix Montseny (MEM2,3). Algunes d'aquestes iniciatives s'articulen, a la vegada, amb altres xarxes existents, com aquelles de suport mutu o de solidaritat organitzades arreu del territori. És el cas de les costureres de Gràcia,

vinculades a la xarxa de suport mutu de Gràcia, o la Xarxa de solidaritat de Torroella-L'Estartit, gestionada per l'Assemblea de joves de Torroella, que assumeix part de la logística de la Territorial de la ANC de Torroella (MED18-19-20).

3. *El teixit comunitari també és sosté emocional i de cures*

Durant el confinament van sorgir múltiples iniciatives que s'han anat conformant com a recursos de cures i gestió emocional, si més no en el sentit de crear comunitat, col·lectivitat, llaços amb aquelles persones que tenim més o menys properes en un moment de tanta incertesa. D'alguna manera, la idea que gestionar la incertesa és compartir-la. En serien exemple l'organització dels veïns i veïnes del carrer Buenos Aires (MHC39), les del carrer Hospital (MED5 i MED6),⁹ o l'intercanvi de missatges per WhatsApp de l'associació "Superar l'ictus" (MHC44).

Objectes:

-fotos i vídeos de la fabricació, logística i distribució d'EPIs de les costureres de Gràcia (MHC), l'Associació de dissenyadores Vestim Segarra (MCC), el co-working solidari de Cambrils (MC) i la Territorial de la ANC de Torroella (MED), donacions d'EPIs a residències (MCC), del Baix Montseny (MEM), altres (EVA).

-vídeo d'activitats als balcons.

-il·lustracions i vinyetes còmiques.

-fotos, vídeos i escrits sobre l'organització del veïnatge dels carrers Buenos Aires i Hospital (MHC12, MED5-6)

-fotos de concentracions per la llibertat dels presos i les preses polítiques i músics per la llibertat.

-escrits i fotografies de la Xarxa de Solidaritat de Torroella.

-vídeos Cantaires per la Dolors Bassa

⁹ Veure "entrevistes: el carrer Hospital".

Càpsula 5: cures i col·lectius: “La vida al centre”

Objectiu:

Càpsula centrada en explorar com la CoVID-19 ha afectat diferents col·lectius de formes diverses i les cures com a eix central.

Punts a destacar:

- 1. Les oportunitats i estratègies de què disposen diferents grups socials per fer front a la pandèmia i per complir les mesures que es van decretant són diverses i desiguals, ja sigui a nivell laboral, comunitari o familiar.*

-Persones que s’han quedat sense feina: l’aturada de l’activitat presencial d’una gran part de les activitats econòmiques comportà que una part important de la població quedés laboralment aturada i, en ocasions, sense ingressos. Les ajudes, si han arribat, han tardat o han estat insuficients, i la situació suposà que part d’aquestes famílies no poguessin cobrir algunes de les necessitats més bàsiques com aquelles de caràcter alimentari, però també en termes de salut emocional. Així, van activar-se múltiples organitzacions i serveis institucionals que sovint no donaren a l’abast, orientades a pal·liar-ne els efectes (com les xarxes de cures, Càrites, serveis socials, VSM31).

-Maternitats i paternitats: el confinament també potencià el teletreball, que es va haver de regular a corre-cuita i sense tenir sempre en compte altres necessitats com per exemple els recursos per poder treballar o la conciliació entre la vida personal, laboral i familiar. El confinament comportà una reorganització de la vida familiar que, de cop i volta, deixava de comptar amb una sèrie de recursos i estructures socials de recolzament que prèviament a la pandèmia estaven disponibles, com els avis i les xarxes familiars, les persones cuidadores o les activitats extraescolars. A més, això es donà en un context en què les escoles tancaren i les activitats escolars es traslladaren al format virtual; quelcom que conduí a la necessitat de reconstruir la gestió del temps, els espais i els recursos a l’interior dels nuclis familiars confinats, amb una sèrie de conseqüències en la càrrega de responsabilitats (que, en l’atenció dels més petits i la seva escolarització, s’ha vist en gran

mesura coberta per les dones-mares: “la doble càrrega”), en relació a la violència masclista (MED18-20), o les desigualtats en l'accés als recursos tecnològics en base a la classe social.

-Criatures petites, nenes i nens: una de les queixes durant el confinament fou la poca atenció posada a les necessitats de les persones més petites. L'escola tancà, deixant l'espai de socialització a un entorn virtual que difícilment cobreix les necessitats i expectatives, tot i els (sobre)esforços per part del professorat. Les criatures deixen de veure les companyes, els familiars, s'aturen les activitats extraescolars o continuen des de casa, mentre que els parcs infantils romangueren precintats fins prou després del desconfinament, quan es van obrir franges horàries en funció de les edats. Al carrer Hospital, per exemple, s'organitzaren de forma puntual perquè algunes d'aquestes nenes i nens poguessin sortir amb la bicicleta quan no hi havia ningú al carrer.

-Adolescents i joves: els adolescents i joves han estat un col·lectiu sovint temut i assenyalat per la necessitat de socialització i del grup d'iguals, o la idea que tenen una menor percepció dels riscos. Conscients de la situació, a l'aula de teatre de Mataró iniciaren un projecte per tal d'escurçar les distàncies imposades i crear un espai -virtual, a la vegada que simbòlic- d'encontre i creativitat.

-Ancians: Els ancians son un dels grups més visibilitzats i vulnerables a la COVID-19 i els seus efectes, especialment aquells amb múltiples patologies o en un mal estat de salut física o mental, i especialment si van haver d'estar en aïllament. En general, les seves rutines diàries s'han vist alterades i se n'han hagut de generar de noves (MCC, MED2-3), amb les dificultats que això comporta en aquest col·lectiu on hi trobem persones amb tot tipus de graus de dependència i de nivells cognitius. Ha sigut també rellevant la pèrdua d'aquelles rutines que els hi permetien uns mínims de manteniment, com sortir a passejar cada dia o l'assistència a centres de dia on es du a terme una estimulació a nivell cognitiu i/o motriu, etc. És el cas de la Pilar (MH23,24) que, tot i anar fent exercicis a casa, va perdre la força muscular i, després d'una caiguda per la que va haver de ser hospitalitzada, acabà morint. Tenia 96 anys.

En el cas de les persones ingressades en residències, a tot això se li suma que el contacte directe amb els familiars quedà prohibit i es traslladà a un entorn virtual, mediat per tecnologies a les que no estaven acostumades i que sovint els hi generava estrès. Això suposà una gran problemàtica, especialment entre aquelles persones amb demència o

deteriorament cognitiu, a qui també se'ls hi ha fet especialment complicat comprendre i/o adaptar-se a les noves normes del dia a dia del funcionament dels centres, com el manteniment de les distàncies o el no poder sortir de la residència. Aquestes situacions han generat nerviosisme entre les residents, inclús agressivitat puntual, problemes al dormir, etc que, de retruc, afecta també a les treballadores que de per sí ja han viscut l'experiència del confinament en termes de "búnquer", per tal de protegir la residència de l'entrada de la COVID-19. A més, en ocasions s'han hagut de prendre decisions extremes, com en el cas d'una resident que va caure i es va fracturar el fèmur, i que no es va poder diagnosticar perquè si l'enviaven a l'hospital "seria pitjor la solució que el mal"; al cap de pocs dies va morir, amb 90 anys (explicat a: MED2-3).

-Persones sense llar: es tracta d'un col·lectiu que, ja amb la crisi del 2008, es va incrementar en nombre i que, amb el confinament domiciliari, s'erigí com un repte central en la prevenció de la transmissió del coronavirus així com en termes de valors socials (la col·lectivitat i les cures – individuals i col·lectives – com a centrals). En casos com el de Tarragona, per exemple, que fou una de les primeres ciutats en obrir un espai municipal per atendre aquest col·lectiu, la demanda sobrepassà les expectatives, amb l'arribada inclús de persones de municipis veïns.¹⁰

-Persones amb diversitat funcional: En el cas de les persones amb diversitat funcional, el confinament domiciliari també suposà deixar d'acudir a centres especialitzats que contribuïen a millorar la seva qualitat de vida diària o la impossibilitat de trobar-se físicament amb els seus familiars. De nou, la imaginació i la creativitat han hagut de posar-se a primera línia. És el cas del David i la seva psicoanalista, que han recorregut a l'escriptura com a forma de connexió amb el món (MHC31) o el projecte col·laboració entre l'escola de vida Montserrat i el centre d'art (MAP2).

-Persones amb malalties prèvies: les problemàtiques en salut derivades de la COVID-19 han suposat un repte pels serveis de salut, que s'han vist obligats a prioritzar-les per atendre-les i a realitzar una assistència a distància que no sempre ha facilitat la detecció, diagnòstic, tractaments o seguiments. Així, persones amb malalties prèvies o acabades de diagnosticar amb patologies severes han vist sovint que les visites es veien

¹⁰https://www.diarimes.com/noticies/tarragona/2020/04/06/tarragona_troba_sobrepasada_amb_atencio_a_ls_sense_sostre_79792_1091.html

interrompudes, amb l'estrès emocional que suposa. El projecte fotogràfic de la Galeria Tres e U (MH16) parteix d'aquesta realitat. Es tracta de la iniciativa que posen en marxa alguns dels seus membres davant el recent diagnòstic de càncer d'un company i l'ajornament d'una intervenció quirúrgica d'una altra persona propera.

-Persones migrants: hi ha múltiples situacions associades a la migració: per qüestions de treball, econòmiques, estudis, política, LGTBIQ+fòbia, etc. Entre els materials que ens han arribat, comptem amb l'emotiva carta d'una mare a la filla que està lluny de casa (MI10), la d'una noia hondurenya que arribà a Barcelona a finals del 2019 per estudiar, carregada d'il·lusions i somnis, i a qui la pandèmia trobà lluny de casa (MH12), les receptes del confinament, o les activitats quotidianes que es duen a terme a l'interior d'un centre per nois i noies menors migrants (MI9).

Per altra banda, és també important senyalar la creixent internacionalització del treball reproductiu i la inserció laboral de dones migrades al treball domèstic i de les cures (especialment de persones majors), que no sempre estan contractades de forma regular o no ho estan pel total d'hores que realitzen, i que la pandèmia ha tingut com a efecte una major precarització de les seves condicions laborals i de vida, tot i estar realitzant una activitat considerada essencial.

-Persones preses: (MED6): al diari del confinament del carrer Hospital fan un seguiment de la Dolors Bassa, que és veïna del poble, i el seu estat emocional estant tancada a la presó durant la pandèmia. Dona visibilitat a un col·lectiu que pateix una doble reclusió i aïllament.

-Persones que han passat la COVID-19 i que expliquen la seva experiència per sensibilitzar a les altres de la importància de les mesures preventives i de protecció. En el cas de MAP3 surt també la seva filla explicant la situació viscuda i l'angoixa que suposà.

2. *Les cures com a pilar de la vida*

La pandèmia i la crisi derivada d'aquesta ens interpel·la posant sobre la taula la vulnerabilitat i dependència que ens caracteritzen a totes les persones, tot i que de formes diverses, tan emocional com vitalment, i en diferents intensitats al llarg del cicle vital en funció per exemple de l'edat o els recursos de què disposem. En el context que estem vivint, les cures – enteses com aquelles pràctiques o activitats orientades al manteniment de la vida i la salut – i la interdependència s'erigeixen com eixos central per fer front a

la situació i com un dels pilars centrals de la vida així com de la seva reproducció, inclosa la del planeta que habitem (MH26).

Si les crisis són una oportunitat, l'actual situació de pandèmia que vivim a nivell mundial se'ns ofereix com una conjuntura excepcional de reflexió i acció sobre la nostra societat i el món que vivim (MH22, MH13, MH26). En definitiva, la crisi del coronavirus és una oportunitat per repensar-nos perquè, en gran mesura, de la gestió que en fem com a societat en dependrà el rumb que seguirem (MP1: *“els virus formen part de la naturalesa i la naturalesa ens està donant una lliçó, potser no fa falta que fem tants viatges en avió i que ens plantejem si la forma que teniem de viure és necessària”*; M24; MP4: els canvis han de començar des de la societat civil).

Objectes:

-testimonis de persones que han passat la COVID-19 (EVA13, MHC45, MAP3).

-fotografies de residències i les situacions que s'hi han donat (EVA23, MCC7,8,10,20,21,22,26,27,28,29; MED), del confinament amb criatures (MHG1, MAP4, VSM29, MI7), gent gran confinada (MHC25, MM6), persones sense llar-tanatoris-reivindicacions – *“la sanidad necesita que nuestros aplausos se transformen en mejoras laborales, equipamiento e investigación”* (MAP1, MH45) -, d'hotels habilitats per persones que no poden fer l'aïllament enlloc més (MM1), centre de persones amb diversitat funcional (MM9), Maresme Oncològic (MM11), església evangèlica oferint ajuda (VSM31), treballadores residència (MCC23, 24,30), de la xarxa de solidaritat de Torroella (MED18, 19, 20), persones sense llar + tanatoris (MAP1).

-audiovisuals sobre: confinament amb criatures (MHC2, 5, 12, 27, MAP9 -mestres que són mares-, tastos confinats, MH41), les pistes de bàsquet i futbol on van els joves a jugar buides (MHC16), els parcs infantils precintats (MHC14,17,18), homenatge a les dones de la neteja i cures (MCC6), col·lectius de persones migrades (MI9,8 MH12), persones joves (MH14), gent gran (MH23), cures al planeta (MH26), residències i residents (MED2,3), agraïment als sanitaris (MED14).

- Cartes a pacients amb COVID-19 i a sanitaris; carta d'una mare a la filla que està lluny de casa (MI10).
- àudio del David (MHC31).
- missatges de suport a la ciutadania, pacients i professionals realitzats per criatures.
- textos, àudios i vídeo de l'aula de teatre (MM12, 16 i 17).
- carta d'una resident de medicina de l'Hospital Esperit Sant, sobre les emocions i la mort (MAP11).
- receptes del confinament de persones migrades (MI2,3).
- il·lustracions (MI7, MH9,10).
- objectes cedits (MH16).
- Vídeo de testimonis de COVID-19 i familiars (filla) (MAP3).

Recopilació de narracions, poesies i àudios

El següent quadre inclou una sèrie de donacions que es caracteritzen pel seu format escrit i, en alguns casos com el del projecte de l'aula de teatre de Mataró, auditiu. L'objectiu és fer-les presents (algunes d'elles) en l'elaboració final de les càpsules (per exemple, amb veu en off, a través de la lectura de poesies o parts d'un escrit).¹¹

Núm.	CODI	TIPUS D'ARXIU	DESCRIPCIÓ OBJECTE	
104	MED	27	PDF	Relat "El republicà"
	MED		PDF	Relat: "en línia"
	MED		PDF	Relat: "Quan tot balla"
144	MH	8	PDF	Escrit: reflexió sobre la mort de Pau Donés + 2 poesies
148	MH	12	PDF	Poesia + escrit d'una noia que va arribar des d'Hondures a Barcelona a finals del 2019 per estudiar
149	MH	13	PDF	Escrit-reflexions: "El día que esto acabe. El país de los insensibles"
158	MH	22	PDF	Relat: "Quan tot això s'acabi"
169	MH	33	PDF	Relat : "Los guardianes de la biblioteca". Conte de confinament
170	MH	34	PDF	Relat: "Globus". Conte de confinament
172	MH	36	odt	1 Poesia sobre el confinament
275	MI	4	link web	Diari: "Retalls de la meva petita llibreta de confinament"
279	MI	8	link web	Reflexions sobre Distància no Distància. Entre La Habana, Ontàrio, i Barcelona
295	MM	12		Projecte memòria covid-19 de l'aula de teatre de Mataró: textos
296	MM	13	Link Insta	Projecte "Mataró dibuixa", del que en sorgeix un diari virtual del confinament i post confinament
299	MM	16	MP3	14 àudios, resultat del projecte de l'aula de teatre de Mataró

¹¹ Un cop la productora hagi elaborat les "regletes", es poden localitzar els fragments més adients.

5. Entrevistes

Proposta d'entrevistes:

Càpsula	Títol	Objectiu	Entrevistes
1	Temps de pandèmia	Càpsula introductòria.	Xarxa de museus + entrevistes de les altres càpsules.
2	Cronotopies	Explorar les articulacions entre els temps que ens han tocat viure i els paisatges de la pandèmia.	Carrer Hospital, Valls d'Àneu, Residència Mare Janer, Judith Talavera.
3	Els sectors econòmics i professionals	Explorar les conseqüències que ha tingut la pandèmia en les activitats econòmiques i els diferents sectors professionals.	Xarxa museus, Valls d'Àneu, Residència Mare Janer, Professorat Institut Les Vinyes, Escola de vida Montserrat.
4	La ciutadania i el teixit comunitari	Explorar el paper de la ciutadania i el teixit comunitari en relació a la pandèmia.	Carrer Hospital, Xarxa de solidaritat de Torroella-L'Estartit, Cosidores.
5	Cures i col·lectius socials	Explorar com la CoVID-19 ha afectat diferents col·lectius de formes diverses i les cures com a eix central.	Carrer Hospital, Xarxa de solidaritat de Torroella-L'Estartit, Oriol Colomer, Residència Mare Janer, Judith Talavera, Professorat Institut Les Vinyes, Escola de vida Montserrat.

	Càpsula 1ⁱ	Càpsula 2	Càpsula 3	Càpsula 4	Càpsula 5
Xarxa museus	Què significa un museu tancat? Projecte Memòries d'una pandèmia.		Com s'han vist afectats els museus amb la pandèmia? Efectes de la COVID-19 en el sector cultural.		
Carrer Hospitalⁱⁱ	X	Festivitats (dansa de la mort, sant Jordi, aniversaris...).		La organització del teixit social.	L'experiència de cures i solidaritat, la vivència de les criatures ⁱⁱⁱ i de la conciliació familiar.
EVA	X	Què suposà el confinament en un medi rural? L'arribada de famílies amb 2 ^a residència.	Sector ramader i turístic (contemplar també un altre sector referent al Pirineu: pistes d'esquí).		
Xarxa de solidaritat de Torroella-L'Estartit	X			D'on sorgeix i com s'organitza en el moment de la pandèmia? Activitats que duen a terme i coordinació amb altres organitzacions.	El per què de les diferents seccions i aprofundir en la idea de cures.
Cosidores^{iv}				D'on sorgeix i com s'organitzen en el	

	X			moment de la pandèmia? A qui abasteixen? Rol del teixit i la organització social per fer front a la pandèmia.	
Oriol Colomer (aula de teatre Mataró)	X				El projecte de l'aula de teatre: necessitats del col·lectiu d'adolescents i joves, finalitats del projecte, expectatives i resultats vistos des d'una perspectiva temporal. Rol de les tecnologies.
Residència Mare Janer de Cervera	X	Què significa una residència tancada a l'entorn? Festivitats.	Les treballadores: vivències respecte la pandèmia, des d'una perspectiva temporal.		Les cures al col·lectiu: com s'han anat adaptant a les necessitats de cada moment, fins al present.
Judith Talavera	X	Vivència del confinament i creativitat. Ús de les noves tecnologies.			Experiència amb la COVID-19.

Professorat Institut Les Vinyes (sgonzal3@xtec.cat)	X		Sector educatiu: Què va significar el tancament de les escoles? Desigualtats socials i escolarització on-line.		Escolarització dels infants i m(p)aternitats.
Escola de vida Montserrat	X		Sector educatiu: Què va significar el tancament de les escoles de persones amb diversitat funcional?		Com han viscut el confinament i la pandèmia els i les alumnes amb diversitat funcional de l'escola? Quines conseqüències ha tingut en la seva salut i atenció? El per què del projecte artístic i els efectes que ha tingut.

ⁱ Entrevistes focalitzades en comprendre el primer impacte, i que farien d'introducció a les següents càpsules.

ⁱⁱ Com a alternativa, es podrien entrevistar les veïnes i veïns del carrer Buenos Aires.

ⁱⁱⁱ Si no es pogués entrevistar cap criatura en aquest context, hi hauria la possibilitat de contactar amb comunicacio@fhes.cat (Clara): MAP10.

^{iv} Hi ha diverses iniciatives (les de Gràcia, el Segrià, Torroella, Cambrils). Veure quina seria la millor opció per la productora en termes de logística.

El Carrer Hospital, Torroella

MED5: *“Fa 25 anys, al carrer de l’Hospital, va sorgir la iniciativa d’agrair la seva participació a totes les persones que fan la Cercavila del dia de Sant Genís. El seu entusiasme es mereixia que els veïns els donéssim les gràcies. Vam decorar el carrer i els balcons per a ells i el resultat va transformar el veïnat. De cop ens coneixíem pels noms i entràvem a casa del veí a portar-hi globus i cartells per penjar en finestres i balcons, per donar la benvinguda als gegants, capgrossos, xanquers i músics que ens visitaven.*

Amb el mateix objectiu que llavors, el Coronavirus o COVID-19 ens ha unit per donar les gràcies a les persones de tots els sectors, i molt especialment de l’àmbit sanitari, que treballen i deixen la pell per nosaltres durant aquest temps de confinament. D’aquesta manera, ens hem adherit al clam que, a la mateixa hora, ressona a altres indrets del món. Són setmanes molt difícils, de molta tensió emocional i física. Per a tots ells i elles, a les 20h, des dels nostres balcons i amb llanternes, ens transformem en “cuques de llum” i els aplaudim. I ballem, cantem i ens saludem des dels balcons.

Un grup de WhatsApp dels “Hospitalencs”, organitzat entre el Baix Hospital, l’Hospital Central i l’Alt Hospital, ha facilitat la tria de la música. A l’estil Hospitalenc, amb sirena, música i altaveus ens hem assegurat que els nostres veïns (el personal del CAP i de la Residència Vila Vella) ens sentin i rebin el nostre escalf. El personal s’emociona, s’anima i sent més força per continuar lluitant. Aquesta és la finalitat. Volem que se sentin recolzats, valorats i estimats. Algunes de les seves comptades visites han sigut particularment emocionants.

A les 12h, també sortim als balcons per reivindicar la llibertat de la Dolors Bassa, la Consellera torroellenca de la Generalitat, encara empresonada. El dia 27 d’abril tots hem celebrat, amb molta il·lusió i emoció, la nostra estimada nova Coordinadora Terapeuta Ocupacional a la Residència Vila Vella. “La mirada de la Dolors ens aportarà millores en la nostra manera de treballar”, diu el gerent Jordi Reynés.

Aquests dies també hem celebrat els 90 anys d’en Santi Sató, i cinc aniversaris més. Després de 24 anys al davant de la nostra farmàcia, la Núria Bancells es jubila. La trobarem molt a faltar. Ens ha fet riure molt el Corona-drac i el cavaller de Sant Jordi. Hem recordat l’Ernest Puiggrós i en Joan Torró. Gràcies als vídeos diaris, penjats a facebook, enviem missatges als nostres fills que viuen lluny en altres països i continents.

S'ha ballat la Dansa de la Mort, tot picant l'ullet a Verges. La veritat és que hem ballat molt des dels balcons o davant dels portals.

En 25 anys, el veïnat ha canviat. Uns han mort, marxat, nascut i d'altres s'hi han instal·lat. Compartim 15 nacionalitats de tots els continents, cultures, idiomes i religions. El més bonic és que perdura l'esperit del carrer. Hi compartim complicitats, cohesió, ajuda mútua, converses, riures i molta xerinola. Visca els Hospitalencs!''.

Valls d'Àneu

En l'entrevista amb el director de l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, el Jordi Abella, sorgeixen diferents temes d'interès en relació als sectors econòmics i col·lectius professionals, així com l'experiència de la pandèmia en un context rural.

En relació al sector turístic, incloent aquell de segones residències, si durant el període de confinament es va viure molt malament el que gent principalment de Barcelona amb segones residències anessin cap a Àneu - amb l'afegit que la població de la regió és molt envellida i el risc que això suposava en relació a la COVID-19-, originant-se un debat sobre el “no volem gent de segones residències” vs “necessiteu i viviu del turisme”, el fet que el sector hagi estat molt castigat ha comportat canvis de perspectiva que seria interessant abordar des d'una perspectiva temporal de la pandèmia. Això contrasta, no obstant, amb la Vall d'Aran, on la situació en termes de contagis del mes de març de 2021 (que és quan fem l'entrevista) és molt dolenta, degut principalment al turisme que ha continuat pujant a la regió. A Àneu hi ha hagut pocs casos i a l'estiu no n'hi va haver, però després dels ponts i amb la pujada de turistes, hi va haver un rebrot.

També és interessant com ha canviat la percepció del territori arran de la pandèmia: gent de ciutat que va anar a passar el confinament a Àneu, després han volgut comprar o inclús es plantegen quedar-s'hi a viure. Comenta que ha augmentat la compra d'apartaments i es passa de 2ª residència a primera. El confinament a l'àmbit rural ha estat menys dur de suportar, els veïns i veïnes sortien a passejar per la muntanya, etc, tot i que després, les restriccions, no estaven pensades per aquests entorns.

Xarxa de solidaritat de Torroella

La Xarxa de solidaritat de Torroella-L'Estartit estigué/està gestionada per l'Assemblea de joves de Torroella, tot i que desconec si s'organitzà arran de la pandèmia o ja funcionava. Entre els materials que ens han fet arribar, veiem que s'han coordinat amb altres entitats municipals i de la regió per tal de dur a terme activitats com la distribució d'aliments i roba per persones necessitades, el transport d'EPIs confeccionats per les voluntàries de Torroella a l'Hospital Josep Trueta de Girona, o la recollida del pa no venut que es porta a la rectoria des d'on el reparteix el mossèn.

A més, la xarxa s'organitza en diferents seccions: situació laboral durant la pandèmia (acomiadaments, abusos laborals, etc), l'habitatge com un dret bàsic, comunitat/cuidem-nos, gènere i conciliació-violència de gènere; alimentació; estudiantat; presons; i regularització, però en desconeixem el seu abast.

MM12: *“Fa 20 anys que faig classes de teatre a l’Aula de Teatre de Mataró. 20 anys donant classes a alumnes de totes les edats. I de tots ells els que sempre em resulten més entranyables son els alumnes que tenen 11/12 anys. Una mica desubicats, a cavall entre el mon adult i l’infantil, sempre m’entendreixen i m’inspiren. I aquest curs, amb confinament inclòs, encara més. El dijous 12 de març ja no vam poder fer classe i...ja no ens hem pogut tornar a veure. Com mantenir el contacte sense veure’ns? Com poder animar-los en moments en què molts, encara que sembli que no els passa res, estan captant tota la preocupació o patiment que hi ha al seu voltant?”*

La sensibilitat és un instrument poderós per escurçar distàncies que semblen insalvables. D’una manera espontània, com han nascut tantes altres iniciatives, els vaig demanar que m’anessin enviant com es trobaven, com se sentien. Res: impressions, sensacions...I me les van anar fent arribar. I al llegir-les, doncs...Com no empatitzar amb ells? Com no recollir les seves frases i redactar textos en els que la protagonista fos una noia de la seva edat?

I a partir d’aquí em vaig posar durant tres mesos a escriure un text diari, de dilluns a divendres. Textos que no son més que un retrat entranyable, a vegades punyent, d’un mon boig. Un retrat esperançador a partir dels ulls, nets i innocents, d’una noia, la Carlota.

Els textos els vaig escriure a partir dels i les alumnes i estan pensats per ells i elles. Si el lector pot gaudir-los és perquè conserva una bondat, tan natural en nens i nenes, que és precís recuperar per tal que aquest mon desperti”.

Aquest és el text que va escriure el professor de l’aula de teatre durant el confinament. No obstant, el projecte ha tingut una continuïtat i recentment ens va fer arribar més materials que han anat produint des de llavors. Importància de comprendre l’abast del projecte des d’aquesta perspectiva temporal.

Residència Mare Janer, Cervera

“Aquesta és una residència ubicada al carrer Major que, a l’inici de la pandèmia, va tenir dos casos de positiu i van haver d’adaptar-se (amb molt èxit, cal dir) a una nova situació que sovint defineixen com el pas d’una casa de gent gran a un centre hospitalari, sense recursos, ni material específic, ni normativa clara. En aquesta residència van treballar molt la comunicació dels residents amb les famílies, el tracte amb els treballadors i la creació d’una xarxa de treball i assessorament estret entre residència-CAP-Hospital d’Igualada. El material recollit és molt ric i va des de fotografies, a missatges WhatsApp, vídeos, diari de treball, ...” (Carme Bergés, directora del Museu Comarcal de Cervera).

En les següents onades, la residència ha patit casos de COVID-19. Seria important recollir-ne el testimoniatge de residents i treballadores, des d’una perspectiva temporal, tenint en compte l’evolució de la pandèmia durant l’any i escaig transcorregut (els vídeos i fotografies que ens han enviat com a donacions pertanyen al període del confinament domiciliari).

Judith Talavera

MH26: *"Escric poesia des dels 12 anys. Els escenaris i recitar en públic, però, sempre m'han fet pànic. A més dels versos, sempre hi ha hagut moltes més inquietuds de caire artístic dins meu: El ball, el teatre, el dibuix, la fotografia... però mai les he desenvolupat massa. La poesia també l'he portat de forma bastant íntima fins fa pocs anys.*

Quan ens vam confinar el món va parar en molts sentits i el meu món va parar en sec. Sóc hostessa de vol, vaig agafar el covid ja al març i vaig estar tancada 3 setmanes dins l'habitació. Rere la porta hi havia els meus pares, de 70 anys i, tot i les màximes precaucions, els hi vaig acabar passant el virus. Per sort, ho vam portar tots força bé. Durant aquelles setmanes, entre aquelles 4 parets, hi van passar moltes coses. Jo era feliç perquè el meu món havia parat, no havia d'anar a treballar, no hi havia soroll a l'habitació i la meva ànima tenia temps i quietud per a crear. No hi havia obligacions per atendre i era lliure. D'alguna manera, feia clausura, em sentia monjo al monestir i em sentia feliç. L'art va explotar allí dins. Tot el que no havia sortit en anys va sortir aleshores de sobte.

Mai trobava la forma de moure la meua poesia de manera que em convencés, no acabava de trobar mai un camí. Una nit, recitant-me un poema meu, vaig acabar (encara no sé com) davant de la pantalla del mòbil amb unes ulleres de sol i una caçadora de cuir recitant amb una base de rap de fons. Allò em va entusiasmar. No estava segura que valgués massa la pena. Aquella nit em va costar molt dormir. L'endemà, ho vaig enviar a dos amics i em van dir que era molt bo. Havia obert un Instagram feia pocs dies amb la intenció de penjar contingut poètic i vaig començar a penjar els vídeos. I aquí estic, en ERTE i fent el que ara anomeno ""microvideoclips cosmoalquímics"", en aquesta època estranya i dual a nivell global. I les pantalles i el món virtual fan que no existeixi aquell pànic escènic i gran incomoditat que sento sobre els escenaris perquè, a través de la pantalla, el pànic i la vergonya desapareixen del tot i em veig capaç de fer qualsevol cosa. No hi ha límits. És com fer ""microcine"".

La pandèmia ha portat moltes pèrdues, dolor, neguits, pors i mort. Però, paradoxalment, per a algunes persones i àmbits també ha portat un temps de suspens, de reflexió, llibertat, inspiració, descans i calma. Tot té sempre el seu ying-yang”.

Escola de vida Montserrat-La Magrana curiosa, Santa Coloma

MAP2: *“Dins de l’AcidH (Associació Catalana pel desenvolupament i integració humana), l’escola de vida Montserrat, del barri de Gràcia, és un centre que atén a persones amb diversitat funcional, principalment discapacitats intel·lectuals lleus i altres limitacions socials. Des del claustre de Formació professional, concretament quatre cursos de PFI Adaptat, oferim formació a Joves molt diversos d’edats contingudes entre 16 i 21 anys. El nostre alumnat presenta dèficits en diferents aspectes i això fa que siguin persones especialment vulnerables amb dificultats personals, socials, educatives i laborals essent necessari ajustar els suports per a cada persona i les exigències de l’entorn.*

En aquests moments difícils de confinament, aquests joves tenen molt a expressar i volen opinar i participar d’allò que succeeix al món. Però s’ho han de mirar des de casa, confinats, en una edat complexa i unes situacions personals específiques. Tanmateix, hem observat que l’escola, que funciona actualment on line, convida als joves a passar encara més hores davant de pantalles, on han de rebre tasques, videotrucades, suport... per aquestes raons hem dissenyat un projecte transversal que contempli les necessitats d’expressió i alhora els permeti dur a terme activitats més manipulatives i experimentals, lluny de les pantalles.

L’art contemporani és una eina de transformació social que pot reunir aquests dos objectius, per aquesta raó La magrana curiosa oferirà un projecte de caire artístic a aquests grups durant el tercer trimestre. L’impartirà la Maria Jaumandreu, actualment mestre de suport dels quatre grups i sòcia fundadora de la Cooperativa Magrana curiosa, aquí a Santa Coloma. En aquest espai lectiu es plantejaran reptes d’art conceptual tot treballant artistes referents i contextualitzant les reflexions en el moment de confinament que ens ha tocat viure.

En aquest tipus de projectes és molt important la motivació i per aquesta raó el detonant o provocació inicial ha de ser incitadora. Està demostrat que donar sortida real a les produccions escolars genera un aprenentatge més significatiu i dona oportunitats de participació a col·lectius que molts cops no tenen veu. Per aquesta raó proposem poder vincular-nos d’alguna manera al Centre d’art Can Sisteré”.

6. Altres campanyes

<p>New York Times: Postales del Coronavirus https://www.nytimes.com/es/series/postales-del-coronavirus</p>	<p>Diari escrit i visual per afirmar que no estem sols en aquesta era d'incertesa.</p>
<p>Òmnium Cultural: Mirades del confinament https://miradesdesdelconfinament.cat/ca/</p>	<p>Projecte artístic participatiu dirigit per Joan Fontcuberta</p>
<p>The Covid Art Museum https://www.instagram.com/covidartmuseum/</p>	<p>“The world’s 1st museum for art born during COVID-19 crisis”.</p>
<p>The Autry Museum of the American West: Collecting Community History Initiative https://theautry.org/research/blog/collecting-community-history-initiative-west-during-covid-19</p>	<p>“A preservation initiative to assist communities across the American West on saving and protecting objects of meaning”.</p>
<p>USC Shoah Foundation Institute https://sfi.usc.edu/search-page?search=Covid</p>	<p>Diferents iniciatives</p>
<p>TV Penedès: L’any emmascarat https://www.rtvvilafranca.cat/programesum-2014/</p>	<p>Documental</p>
<p>UNESCO: ResiliArt https://news.un.org/en/story/2020/05/1064362</p>	
<p>Parets de NY https://www.eldiario.es/internacional/ano-pandemia-escrito-paredes-nueva-york_130_7347280.html?fbclid=IwAR2n</p>	<p>Murals als carrers de Nova York</p>

<p>jY7brBHIH2OnCPFIZUc0c3xIwe9SB74 k3IeJIEUk5qdRsC0WPX3SMfo</p>	
<p>Network of European Museums Organisations https://www.nemo.org/news/article/nemo/nemo-publishes-results-of-survey-on-the-impact-of-the-corona-crisis-on-museums-in-europe.html</p>	<p>Enquesta entre museus i iniciatives museístiques a nivell europeu arran de la pandèmia.</p>
<p>Mapping museum digital initiatives during COVID-19 https://pro.europeana.eu/post/mapping-museum-digital-initiatives-during-covid-19</p>	
<p>Initiatives and stories from UNESCO networks https://en.unesco.org/covid19/initiatives</p>	

7. Bibliografía

- Brigidi, S (2021). “Privilegios, género y “dignidad del tiempo” en mujeres-madres-trabajadoras en la época de la COVID-19”. A: La vida cotidiana en tiempos de la COVID. Una antropología de la pandemia. Los libros de la Catarata: Madrid.
- Espinosa, L (2014). Una antropología filosófica del paisaje. Enrahonar. Quaderns de Filosofia, 53:29.42.
- Singer, M (2015). Anthropology of Infectious Disease. Left Coast Press: USA.
- Ventura Garcia, L (2020). “Cuidar les distàncies”. A: RESET. Reflexiones antropológicas ante la pandemia de COVID-19. Stella Evangelidou i Angel Martínez Hernáez. Publicacions URV: Tarragona.

8. Annexos

Annex 1: Inventari